

Suvestinė redakcija nuo 2016-05-27

Nutarimas paskelbtas: TAR 2016-01-29, i. k. 2016-01774

LIETUVOS BANKO VALDYBA

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS BANKO VALDYBOS 2013 M. KOVO 19 D. NUTARIMO NR. 03-62 „DĖL VARTOJIMO KREDITO GAVĖJŲ MOKUMO VERTINIMO IR ATSAKINGOJO SKOLINIMO NUOSTATŲ PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO

2016 m. sausio 28 d. Nr. 03-12
Vilnius

Lietuvos banko valdyba n u t a r i a:

1. Pakeisti Lietuvos banko valdybos 2013 m. kovo 19 d. nutarimą Nr. 03-62 „Dėl Vartojimo kredito gavėjų mokumo vertinimo ir atsakingojo skolinimo nuostatų patvirtinimo“ ir jį išdėstyti nauja redakcija:

„LIETUVOS BANKO VALDYBA

NUTARIMAS

DĖL VARTOJIMO KREDITO GAVĖJŲ KREDITINGUMO VERTINIMO IR ATSAKINGOJO SKOLINIMO NUOSTATŲ PATVIRTINIMO

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo 42 straipsnio 3 dalies 1 punktu ir Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo 8 straipsnio 5 dalimi, Lietuvos banko valdyba n u t a r i a:

1. Patvirtinti Vartojimo kredito gavėjų kreditingumo vertinimo ir atsakingojo skolinimo nuostatus (pridedama).

2. Nustatyti kad šiuo nutarimu patvirtinti Vartojimo kredito gavėjų kreditingumo vertinimo ir atsakingojo skolinimo nuostatai taikomi visiems vartojimo kreditams, teikiamiems nuo šių nuostatų įsigaliojimo dienos, neatsižvelgiant į tai, kada buvo sudaryta vartojimo kredito sutartis, išskyrus restruktūrizuojamus vartojimo kreditus.“

2. Nustatyti, kad:

2.1. šis nutarimas įsigalioja 2016 m. vasario 1 d.;

2.2. vartojimo kredito davėjams, kuriems taikomi papildomi Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatyti veiklos riziką ribojantys normatyvai, šiuo nutarimu patvirtintų Vartojimo kredito gavėjų kreditingumo vertinimo ir atsakingojo skolinimo nuostatų 4 punkto reikalavimai taikomi nuo 2016 m. gegužės 1 d.

Valdybos pirmininkas

Vitas Vasiliauskas

PATVIRTINTA
Lietuvos banko valdybos
2013 m. kovo 19 d. nutarimu Nr. 03-62
(Lietuvos banko valdybos
2016 m. sausio 28 d. nutarimo Nr. 03-12
redakcija)

VARTOJIMO KREDITO GAVĖJŲ KREDITINGUMO VERTINIMO IR ATSAKINGOJO SKOLINIMO NUOSTATAI

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Vartojimo kredito gavėjų kreditingumo vertinimo ir atsakingojo skolinimo nuostatų (toliau – Nuostatai) tikslas – skatinti atsakingą vartojimo kredito davėjų skolinimo ir tarpusavio skolinimo platformos operatorių vykdomos veiklos praktiką, detalizuoti vartojimo kredito gavėjų kreditingumo vertinimo reikalavimus, įtvirtinti pagrindines nuostatas, kriterijus ir reikalavimus, kuriais vartojimo kredito davėjai ir tarpusavio skolinimo platformos operatoriai turi vadovautis tvirtindami Kreditingumo vertinimo ir atsakingojo skolinimo taisykles ir vertindami vartojimo kredito gavėjų kreditingumą.

2. Nuostatuose nustatyti reikalavimai taikomi vartojimo kredito davėjams ir tarpusavio skolinimo platformos operatoriams, veikiantiems pagal Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymą.

3. Nuostatuose vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Vartojimo kredito įstatyme.

4. Nuostatuose vartojimo kredito gavėjo pajamos, išlaidos ir finansiniai įsipareigojimai suprantami kaip vartojimo kredito gavėjo šeimos pajamos, išlaidos ir finansiniai įsipareigojimai, išskyrus atvejus, kai vartojimo kredito davėjas arba tarpusavio skolinimo platformos operatorius turi įrodymų, kad tinkamam kreditingumo įvertinimui pakanka informacijos tik apie vartojimo kredito gavėją. Šeima laikomi susituokę asmenys.

5. Vartojimo kredito davėjai ir tarpusavio skolinimo platformos operatoriai, vadovaudamiesi Nuostatais, turi patvirtinti taisykles, skirtas užtikrinti, kad bus tinkamai įvertintas vartojimo kredito gavėjų kreditingumas ir laikomasi atsakingojo skolinimo principo, kuriomis privalo vadovautis versdamiesi vartojimo kreditų teikimo arba tarpusavio skolinimo platformos operatoriaus veikla.

II SKYRIUS ATSAKINGASIS SKOLINIMAS

6. Atsakinguoju skolinimu laikoma tokia vartojimo kredito davėjų vykdoma skolinimo arba tarpusavio skolinimo platformos operatoriaus veikla, kai teikiant vartojimo kreditus laikomasi tam tikrų nuostatų, sudarančių prielaidas tinkamai įvertinti vartojimo kredito gavėjo kreditingumą ir užkertančių vartojimo kredito gavėjui galimybę prisiimti pernelyg didelę finansinių įsipareigojimų našą.

7. Atsakingasis skolinimas remiasi šiais reikalavimais:

7.1. vartojimo kredito davėjas arba tarpusavio skolinimo platformos operatorius, prieš priimdamas sprendimą dėl vartojimo kredito teikimo vartojimo kredito gavėjui arba prieš priimdamas sprendimą dėl esamos bendros vartojimo kredito sumos reikšmingo padidėjimo, remdamasis pakankama informacija ir įrodymais turi įvertinti vartojimo kredito gavėjo kreditingumą;

7.2. vartojimo kredito gavėjo kreditingumo vertinimo tikslas yra įvertinti vartojimo kredito gavėjo galimybes prisiimti konkretų finansinį įsipareigojimą, kurį kartu su jau turimais finansiniais įsipareigojimais vartojimo kredito gavėjas būtų pajėgus įvykdyti;

7.3. vartojimo kredito davėjas arba tarpusavio skolinimo platformos operatorius privalo įvertinti visus objektyviai numanomas reikšmingas veiksnius, atsižvelgdamas į vartojimo kredito gavėjo pateiktą, iš kreditingumui vertinti naudojamų registrų ir informacinių sistemų gautą informaciją ir kitą vartojimo kredito davėjui arba tarpusavio skolinimo platformos operatoriui prieinamą informaciją, galinčius turėti įtakos vartojimo kredito gavėjo kreditingumui, ypač tokius kaip tvarios vartojimo kredito gavėjo pajamos, jo kredito istorija, pajamų kitimo (augimo ir mažėjimo) potencialas;

7.4. skolinimas grindžiamas (atsižvelgiama į istorinius duomenis, ekonomikos cikliškumą) visų vartojimo kredito gavėjo įsipareigojimų pagal vartojimo kredito ir kitas sutartis su finansų įstaigomis vidutinės įmokos dydžio ir pajamų santykio ribojimu (angl. *debt-to-income*);

7.5. vartojimo kredito gavėjo kreditingumo vertinimas, remiantis tuo metu turima informacija, turi būti pagrįstas prielaida, kad vartojimo kredito gavėjas galės vykdyti prisiimtus finansinius įsipareigojimus visą vartojimo kredito sutarties laikotarpį;

7.6. jeigu vertinant vartojimo kredito gavėjo kreditingumą nustatoma, kad remiantis tuo metu turima informacija vartojimo kredito gavėjas nepajėgus vykdyti finansinių įsipareigojimų visą vartojimo kredito sutarties galiojimo laikotarpį, vartojimo kreditas vartojimo kredito gavėjui negali būti suteiktas.

8. Draudžiama skatinti neatsakingąjį skolinimąsi.

III SKYRIUS VIDUTINĖS ĮMOKOS DYDŽIO IR PAJAMŲ SANTYKIS

9. Laikoma, kad vartojimo kredito davėjas arba tarpusavio skolinimo platformos operatorius laikosi atsakingojo skolinimo principo, jeigu sudarant vartojimo kredito sutartį vartojimo kredito gavėjo vidutinis mėnesio įmokos, apskaičiuojamos padalijus kredito grąžinimo ir kredito kainos sumą iš kredito trukmės, pagal visus įsipareigojimus finansų įstaigoms, dydis sudaro ne daugiau kaip 40 proc. vartojimo kredito gavėjo tvarių pajamų. Kreditų, kurių daliniai grąžinimai nenumatyti, vidutinis santykinis mėnesio įmokos dydis apskaičiuojamas padalijus kredito grąžinimo ir kredito kainos sumą iš kredito trukmės.

TAR pastaba. Pripažinti, kad Lietuvos banko valdybos 2016 m. sausio 28 d. nutarimu Nr. 03-12 patvirtintų Vartojimo kredito gavėjų kreditingumo vertinimo ir atsakingojo skolinimo nuostatų 9 punktas prieštarauja konstituciniam teisinės valstybės principui ir Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo 8 straipsnio 5 dalies nuostatomis.

Punkto pakeitimai:

Nr. [2016-05-27 Nr. AB-11476-3-66-3-00056-2015-7](#), 2016-05-27, paskelbta TAR 2016-06-06, i. k. 2016-14866

10. Priimant sprendimą dėl vartojimo kredito teikimo turi būti atsižvelgiama į ne mažiau kaip keturių paskutinių mėnesių vartojimo kredito gavėjo tvarių pajamų vidurkį ir vertinama, ar vartojimo kredito sutartyje nustatyto vartojimo kredito grąžinimo laikotarpiu gaunamų tvarių pajamų pakaks visiems įsipareigojimams finansų įstaigoms vykdyti. Tvariomis pajamomis pripažįstamos tokios vartojimo kredito gavėjo pajamos, kurių pagrįstai galima tikėtis vartojimo kredito suteikimo laikotarpiu. Vartojimo kredito davėjas ir tarpusavio skolinimo platformos operatorius, apskaičiuodamas vartojimo kredito gavėjo mokamą įmoką, vertina jam žinomas ir (arba) galimas žinoti vartojimo kredito gavėjo išlaidas, susijusias ne tik su vartojimo kredito grąžinimu, bet ir su kitais vartojimo kredito gavėjo turimais įsipareigojimais finansų įstaigoms, ir atsižvelgia į pajamas, liekančias sumokėjus vartojimo kredito gavėjo mokamą įmoką.

TAR pastaba. Pripažinti, kad Lietuvos banko valdybos 2016 m. sausio 28 d. nutarimu Nr. 03-12 patvirtintų Vartojimo kredito gavėjų kreditingumo vertinimo ir atsakingojo skolinimo nuostatų 10 punktas prieštarauja konstituciniam teisinės valstybės principui ir Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo 8 straipsnio 5 dalies nuostatomis.

Punkto pakeitimai:

Nr. [2016-05-27 Nr. AB-11476-3-66-3-00056-2015-7](#), 2016-05-27, paskelbta TAR 2016-06-06, i. k. 2016-14866

IV SKYRIUS

INFORMACIJOS, DUOMENŲ IR DOKUMENTŲ RINKIMAS, SAUGOJIMAS IR VARTOJIMO KREDITO GAVĖJO INFORMAVIMAS

11. Vartojimo kredito davėjas ir tarpusavio skolinimo platformos operatorius turi informuoti vartojimo kredito gavėją apie pareigą suteikti vartojimo kredito davėjui arba tarpusavio skolinimo platformos operatoriumi prašomą teisingą ir išsamią informaciją bei įrodymus, būtinus vartojimo kredito gavėjo kreditingumui vertinti. Vartojimo kredito davėjas ir tarpusavio skolinimo platformos operatorius neatsako už tai, kad vartojimo kredito gavėjas pateikia vartojimo kredito davėjui arba tarpusavio skolinimo platformos operatoriumi klaidingą informaciją (suklastotus dokumentus ar kitus įrodymus ir pan.), kuri turėjo esminę įtaką vertinant vartojimo kredito gavėjo kreditingumą.

12. Vartojimo kredito davėjas privalo saugoti kreditingumo vertinimo metu surinktą (vertintą) informaciją, duomenis ir dokumentus 3 metus nuo įsipareigojimų pagal vartojimo kredito sutartį įvykdymo dienos, jeigu kiti teisės aktai nenustato ilgesnio šios informacijos, duomenų ir dokumentų saugojimo termino, kad vartojimo kredito davėjas prireikus galėtų pateikti įrodymus, kad tinkamai įvertino vartojimo kredito gavėjo kreditingumą.

13. Prieš sudarydamas vartojimo kredito sutartį, pagal kurią vartojimo kreditas suteikiamas užsienio valiuta, vartojimo kredito davėjas arba tarpusavio skolinimo platformos operatorius privalo raštu informuoti vartojimo kredito gavėją apie riziką, susijusią su užsienio valiutos kurso pokyčiais, ir galimą reikšmingo užsienio valiutos kurso pasikeitimo įtaką vartojimo kredito gavėjo įmokoms ir galimybėms laiku grąžinti vartojimo kreditą.

V SKYRIUS

VARTOJIMO KREDITO GAVĖJO KREDITINGUMO VERTINIMAS

14. Prieš sudarydamas vartojimo kredito sutartį, vartojimo kredito davėjas arba tarpusavio skolinimo platformos operatorius, vadovaudamasis atsakingojo skolinimo principu, privalo visapusiškai vertinti vartojimo kredito gavėjo kreditingumą, remdamasis pakankama informacija, gauta iš vartojimo kredito gavėjo, ir pagrįsdamas šią informaciją:

14.1. duomenimis, gautais atlikus patikrinimą kreditingumui vertinti naudojamuose registruose ir informacinėse sistemose; arba

14.2. kitais įrodymais.

15. Vartojimo kredito davėjo vartojimo kreditų teikimo ir tarpusavio skolinimo platformos operatoriaus vykdomos veiklos politika turi remtis prielaida, kad vartojimo kreditas grąžinamas vartojimo kredito gavėjo pajamų sukuriama is pinigų srautais (pajamomis), o ne dėl priverstinio grąžinimo pasinaudojant vartojimo kredito davėjo arba tarpusavio skolinimo platformos operatoriaus reikalavimo užtikrinimo priemonėmis.

16. Vartojimo kredito davėjas ir tarpusavio skolinimo platformos operatorius privalo aiškiai nurodyti vartojimo kredito gavėjui konkrečią vartojimo kredito davėjui arba tarpusavio skolinimo platformos operatoriumi reikiamą pateikti informaciją ir nešališkus įrodymus, reikalingus vartojimo kredito gavėjo kreditingumui vertinti.

17. Vartojimo kredito davėjas ir tarpusavio skolinimo platformos operatorius, vertindamas vartojimo kredito gavėjo kreditingumą, privalo surinkti ir įvertinti informaciją bei įrodymus apie:

17.1. vartojimo kredito gavėjo pajamas (vartojimo kredito gavėjo pajamų šaltinius, jų įvairovę, tvarumą, galimą kaitą ateityje ir pan.);

17.2. vartojimo kredito gavėjo įsipareigojimus finansų įstaigoms (kreditus, susijusius su nekilnojamuoju turtu, kitus vartojimo kreditus, finansinę išperkamąją nuomą, kredito kortelių limitų grąžinimo grafiko įmokas, paskolas ir pan.);

17.3. vartojimo kredito gavėjo ne mažiau kaip 6 paskutinių mėnesių kredito istoriją ir informaciją, ar vartojimo kredito gavėjas netinkamai vykdo arba netinkamai vykdė įsipareigojimus finansų įstaigoms, taip pat informaciją apie vartojimo kredito gavėjo įsiskolinimus finansų įstaigoms;

17.4. vartojimo kredito gavėjo nurodytų arba vartojimo kredito davėjui ar tarpusavio skolinimo platformos operatoriui žinomų aplinkybių įtaką vartojimo kredito gavėjo ekonominei ir finansinei padėčiai bei vartojimo kredito gavėjo galimybes tinkamai vykdyti finansinius įsipareigojimus;

17.5. kitas reikšmingas aplinkybes, susijusias su vartojimo kredito gavėjo finansine padėtimi ir (arba) galimybėmis tinkamai vykdyti finansinius įsipareigojimus.

18. Vartojimo kredito davėjas arba tarpusavio skolinimo platformos operatorius, vertindamas vartojimo kredito gavėjo pajamas, turi vertinti ir esamas, ir būsimas pajamas.

19. Vartojimo kredito gavėjai, kurių pajamos gali gerokai kisti (pvz., dividendų, pajų pajamos, nekilnojamojo turto pajamos, pajamos iš investicinės veiklos arba nekilnojamojo turto pardavimo pajamos ir pan.), kurie dirba sezoninius darbus, gauna neregulias pajamas arba dėl kurių pajamų tvarumo abejojama, vertinami konservatyviau, jiems teikiamiems vartojimo kreditams nustatomas griežtesnis nei Nuostatų 9 punkte įtvirtintas vidutinės įmokos dydžio ir pajamų santykio dydis.

20. Jeigu vartojimo kredito sutarties šalys po vartojimo kredito sutarties sudarymo susitaria pakeisti bendrą vartojimo kredito sumą, kiekvieną kartą, kai norima reikšmingai padidinti bendrą vartojimo kredito sumą, vartojimo kredito davėjas arba tarpusavio skolinimo platformos operatorius privalo atnaujinti turimą informaciją apie vartojimo kredito gavėją ir remdamasis atnaujinta informacija iš naujo įvertinti jo kreditingumą bei Nuostatų III skyriuje nustatyta tvarka apskaičiuoti vartojimo kredito gavėjo vidutinės įmokos dydžio ir pajamų santykį.

21. Vartojimo kredito davėjas ir tarpusavio skolinimo platformos operatorius privalo nuolat vertinti, ar taikomas vartojimo kredito gavėjų kreditingumo vertinimo procesas yra tinkamas ir veiksmingas, ir prireikus jį keisti. Nustatant, ar vartojimo kredito gavėjo kreditingumas vertinamas tinkamai ir veiksmingai, be kita ko, turi būti atsižvelgiama į suteiktų vartojimo kreditų portfelio kokybę: pavėluotus įmokų mokėjimo atvejus, nuvertėjusių, nurašytų vartojimo kreditų skaičių.

VI SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

22. Laikoma, kad vartojimo kredito davėjas ir tarpusavio skolinimo platformos operatorius neįvertino vartojimo kredito gavėjo kreditingumo, jeigu vartojimo kredito davėjas ir tarpusavio skolinimo platformos operatorius neįvertino pakankamos informacijos ir įrodymų, susijusių su vartojimo kredito gavėjo galimybe tinkamai vykdyti prisiimtus finansinius įsipareigojimus, arba vertino tik vartojimo kredito gavėjo galimybes tinkamai vykdyti vartojimo kredito sutartį, neatsižvelgdamas į vartojimo kredito gavėjo jau turimus finansinius įsipareigojimus.

23. Vartojimo kredito davėjui ir tarpusavio skolinimo platformos operatoriui, nesilaikantiems Nuostatuose nustatytų reikalavimų, gali būti taikoma atsakomybė Vartojimo kredito įstatyme nustatyta tvarka.

Pakeitimai:

1.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, Sprendimas

Nr. [2016-05-27 Nr. AB-11476-3-66-3-00056-2015-7](#), 2016-05-27, paskelbta TAR 2016-06-06, i. k. 2016-14866

Nuasmenintas sprendimas 2016-05-27 Nr. AB-11476-3-66-3-00056-2015-7